

2. Косарева І.П., Майборода О.В. Механізм оцінки фінансового стану промислових підприємств // Вісник ХДЕУ. Вип. 2(26). – Харків: ХДЕУ, 2003. – С.46-50.

3. Економічне та соціальне становище Харківської області за січень - липень 2004 року: Статистичний бюлетень. Ч.1 / Відп. за вип. М.О.Григорчук. – Харків: СОУС, 2004. – 140 с.

Отримано 21.09.2004

УДК 330.322.5

М.Ю.КУДЕНКО, С.М.ОСИПЕНКО, кандидати екон. наук

Військовий інститут внутрішніх військ МВС України, м.Харків

В.О.ПАСІЧНИЙ, канд. екон. наук

Харківська національна академія міського господарства

ІНФОРМАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ КОШТОРИСНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ

Розглядаються особливості інформаційно-методичного забезпечення підготовки інвестиційної кошторисної документації на різних стадіях інвестиційного циклу з використанням кошторисних норм та нормативів, поточних цін, поточних одиничних розцінок на окремі роботи, показників проектів та іншої інформації.

Однією з актуальних проблем підготовки інвестиційної кошторисної документації є наявність інформаційно-методичного забезпечення техніко-економічних і кошторисних розрахунків на різних стадіях інвестиційного циклу. Однак ця проблема до теперішнього часу залишається до кінця не вирішеною.

У сучасних умовах в системі ціноутворення в будівництві України ключове значення мають кошторисні нормативи, які є комплексом кошторисних норм, представлених в окремих збірниках [7, 8], основне призначення яких полягає у визначенні нормативної кількості ресурсів, необхідних для виконання окремого виду робіт, як основи для переходу до вартісних показників.

Кошторисними нормами передбачено виконання робіт у звичайних умовах, не ускладнених зовнішніми факторами. При виконанні робіт в умовах, що їх ускладнюють, наприклад, загазованості, розташуванні поблизу діючого виробництва, відсутності умов для складування матеріалів, віддаленості тощо, до кошторисних норм застосовуються коефіцієнти, наведені в загальних положеннях відповідних нормативів.

У кошторисних нормах наводиться середній розряд роботи, який використовується при визначенні заробітної плати будівельників і монтажників, а також робітників, зайнятих на роботах з доставки, монтажу, демонтажу і на керуванні, обслуговуванні та ремонті будівельних машин і механізмів.

Взагалі кошторисні норми і нормативи призначені для використання в таких випадках:

- визначення складу і кількості ресурсів для будівництва;
- визначення прямих витрат у вартості будівництва;
- розрахунки обсягів виконаних робіт;

- розроблення укрупнених ресурсних показників по конструктивних елементах і видах робіт на функціональну одиницю виміру.

Кошторисні нормативи можуть також використовуватися при розробленні поточних одиничних розцінок, визначенні тривалості робіт, складанні технологічної документації, встановленні норм списання матеріалів.

В окремих випадках кошторисні нормативи можуть бути використані для економічної оцінки і порівняння окремих проектних рішень, а також для визначення структурних змін капітальних вкладень.

Систему кошторисних норм, сферу їх застосування, порядок розробки і затвердження наведено в табл.1. Сукупність кошторисних нормативів поділяється на такі види: загальнодержавні будівельні кошторисні нормативи; відомчі кошторисні нормативи; кошторисні нормативи для окремих великих будівель та індивідуальні.

Загальнодержавні кошторисні нормативи входять до складу кошторисних норм класу «Д», які затверджуються Держбудом України [7]. Вони є обов'язковими для застосування всіма організаціями, установами і підприємствами незалежно від відомчої належності і форм власності при визначенні вартості об'єктів, будівництво яких здійснюється із залученням бюджетних коштів або коштів державних підприємств, установ та організацій [7]. Види загальнодержавних кошторисних нормативів подано в табл.2.

До відомчих кошторисних нормативів належать кошторисні нормативи, що не входять до складу кошторисних норм класу «Д» і затверджуються міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади. Відомчі кошторисні нормативи розробляють в обґрунтованих випадках, коли за прийнятою для спеціалізованого будівництва технологією робіт витрати трудових і матеріально-технічних ресурсів значно відрізняються від загальнодержавних, ці нормативи застосовуються в тій галузі, для якої вони розроблені. Відомчі нормативи обов'язкові для організацій, установ і підприємств міністерства або іншого центрального органу виконавчої влади, де затверджено ці нормативи. Для організацій, установ і підприємств, які входять до сфери управління інших міністерств і центральних органів виконавчої влади, ці нормативи можуть бути обов'язковими за умови прийняття ними відповідного рішення. Відомчі нормативи не повинні суперечити

загальнодержавним або дублювати їх.

Таблиця 1 – Система кошторисних нормативів

Види кошторисних нормативів	Розробник нормативу	Організації, які затверджують та узгоджують нормативи	Сфера застосування нормативів
1. Загальнодержавні будівельні	Структурний підрозділ кошторисного нормування Держбуду України	Держбуд України	При визначенні вартості будівництва об'єктів будь-якими організаціями незалежно від форми власності із залученням бюджетних коштів або коштів державних підприємств та організацій
2. Відомчі	Міністерство або інший центральний орган виконавчої влади	Міністерство або інший центральний орган виконавчої влади	При визначенні вартості будівництва об'єктів будь-якими організаціями незалежно від форми власності із залученням бюджетних коштів або коштів державних підприємств та організацій для міністерства або іншого центрального органу розробника нормативу
3. Кошторисні нормативи для окремих будівель	Замовник проекту	Забудовник після погодження з Держбудом України	При визначенні вартості будівельних робіт на окремій будівлі
4. Індивідуальні ресурсні елементи	Замовник проекту	Забудовник після погодження з Держбудом України	При визначенні вартості окремих конструкцій і робіт

Ресурсні елементні кошторисні норми можуть розроблятися для окремих великих будівель в обґрунтованих випадках, коли за прийнятною технологією робіт витрати трудових і матеріальних ресурсів значно відрізняються від загальнодержавного рівня. Рішення про розроблення таких норм приймається забудовником після погодження з Держбудом України.

Затвердження норм відповідними міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади здійснюється після їх погодження з Держбудом України.

Індивідуальні кошторисні нормативи розробляються у складі інвесторської кошторисної документації за відсутності відповідних норм на окремі конструкції та роботи, передбачені в проекті (робочому

проекті), у чинних збірниках ресурсних елементних кошторисних норм. Ці норми затверджуються у складі проекту (робочого проекту) і використовуються тільки для будівлі (об'єкту) за даним проектом.

Таблиця 2 – Види загальнодержавних кошторисних нормативів

№ п/п	Назва кошторисних норм	Шифр кошторисних норм
<i>І. Елементні кошторисні нормативи</i>		
1	Ресурсні елементні кошторисні норми на будівельні роботи	(РЕКН) (Д.2.2-99)
2	Ресурсні елементні кошторисні норми на монтаж устаткування	(РЕКНМУ) (Д.2.3-99)
3	Ресурсні елементні кошторисні норми на ремонтно-будівельні роботи	(РЕКНр) (Д.2.4-2000)
4	Ресурсні елементні кошторисні норми на ремонтно-реставраційні роботи	(РЕКНр) (Д.2.5-2000)
5	Ресурсні елементні кошторисні норми на пусконаладжувальні роботи	(РЕКНМУ) (Д.2.6-2000)
6	Ресурсні кошторисні норми експлуатації будівельних машин і механізмів	(РЕКНМ) (Д.2.7-2000)
II. Укрупнені кошторисні нормативи на: будівлі і споруди в цілому; частини будівель і споруд, конструкції та види робіт		УРКН

Ресурсні кошторисні норми поділяються на елементні та укрупнені (див. табл.2).

Ресурсні елементні кошторисні норми розробляються у відповідності з “Методичними рекомендаціями з розроблення ресурсних елементних кошторисних норм”, розроблених Українським державним науково-дослідним центром ціноутворення “Цінобуд” та схвалених рішенням Науково-технічної ради Держбуду України від 12.04.2002 р. №21 (опубліковано у збірнику офіційних документів та роз’яснень “Ціноутворення у будівництві” №6, 2002 р.). Інформація про затвердження Держбудом України кошторисних нормативів і про внесені до них зміни, а також про доповнення до збірників кошторисних нормативів здійснюється Держбудом України шляхом щорічного опублікування „Переліку чинних нормативних кошторисних документів”, затверджених Держбудом України, а також щомісячних збірників офіційних документів та роз’яснень “Ціноутворення у будівництві”.

Визначення кошторисної вартості в будівництві базується на нормативно-розрахункових показниках і поточних цінах в [8]. Нормативними показниками є ресурсні елементні кошторисні норми, на підставі яких і поточних цін на трудові та матеріально-технічні ресурси визначаються прямі витрати у вартості будівництва. При використанні елементних кошторисних норм для складання

елементних кошторисних норм для складання кошторисної документації насамперед визначаються:

- об'єми окремих видів будівельно-монтажних робіт;
- умови виконання будівельно-монтажних робіт;
- види машин і механізмів, необхідних для виконання робіт;
- матеріали і конструкції, які використовуються при виконанні будівельно-монтажних робіт тощо.

Крім того, при використанні ресурсних елементних кошторисних норм необхідно також ознайомитися з:

- загальними вказівками відносно умов використання норм на окремі види робіт і вказівками щодо використання норм, поданих в окремих збірниках;
- складом технологічних операцій, на які розраховані трудові і матеріально-технічні ресурси в ресурсній елементній кошторисній нормі на будівельно-монтажну роботу.

Зіставлення вимог по використанню конкретних ресурсних елементних кошторисних норм з наявною інформацією сприяє запобіганню помилок в визначенні ресурсів, необхідних для виконання будівельно-монтажних робіт.

Кошторисні норми, нормативи і правила їх використання постійно удосконалюються, тому перед використанням інформаційно-методичного видання слід з'ясувати, чи враховані в нормативних документах поточні зміни і доповнення.

На основі ресурсних елементних кошторисних норм на будівельні роботи РЕКН (ДБН.2.2-99) періодично складаються поточні одиничні розцінки на будівельні роботи в цінах на 1 січня поточного року.

Таким чином, при підготовці інвесторської кошторисної документації використовується два підходи до визначення кошторисної вартості:

- визначення кошторисної вартості на основі розрахунку нормативних витрат ресурсів і поточних цін на ці ресурси;
- визначення кошторисної вартості на основі одиничних розцінок на окремі види будівельних робіт.

Слід зазначити, що обидва підходи до визначення кошторисної вартості мають певні недоліки, які полягають у відсутності баз даних сучасних цін на окремі види ресурсів і несвоєчасне оновлення одиничних розцінок на будівельні роботи.

В останніх публікаціях по ціноутворенню [3-5] розглядаються, в основному, теоретичні аспекти ціноутворення в різних галузях народного господарства, порядок використання деякої нормативної документації надається у виданнях Держбуду України [6-8], а в роботах [1, 2, 9] акцентується увага на необхідність оперативного

9] акцентується увага на необхідність оперативного оновлення нормативної та інформаційної бази, необхідної для підготовки інвесторської кошторисної документації.

Метою даної роботи є дослідження особливостей інформаційно-методичного забезпечення підготовки інвесторської кошторисної документації на різних етапах інвестиційного циклу.

Залежно від стадії інвестиційного проекту для підготовки кошторисної документації використовується наступна інформація:

- об'єми будівельно-монтажних робіт;
- технічні показники будинків, споруд, конструкцій;
- види будівельних машин і механізмів;
- умови виконання робіт ;
- результати техніко-економічних обґрунтувань;

укрупнені показники вартості окремих конструкцій, будинків і споруд;

- ресурсні елементні кошторисні норми на окремі види робіт;
- ресурсні кошторисні норми на експлуатацію будівельних машин і механізмів;

одиничні розцінки до ресурсних елементних кошторисних норм на окремі види будівельно-монтажних ресурсів;

- показники проектно-кошторисної документації на окремі будівлі і споруди;

- поточні ціни на матеріально-технічні ресурси.

На стадіях розробки ескізних проектів, техніко-економічного обґрунтування проектних рішень і техніко-економічних розрахунків, як правило, використовують укрупнені показники вартості окремих конструкцій, будинків і споруд, показники проектно-кошторисної документації аналогічних об'єктів. Така інформація міститься в нормативних документах, в науково-технічних звітах, публікаціях і проектах. При використанні цієї інформації необхідно визначити:

- джерела отримання інформації і мету, для якої вона створена;
- методику утворення вартісної інформації;
- базу, на якій створена інформація ;
- об'єкт, для якого створена інформація;
- витрати, враховані в вартісній інформації;
- в цінах якого періоду створена економічна інформація;

актуальність інформації на період кошторисної документації;

з якими припущеннями складені прогнози споживання і збуту продукції, рівня витрат і прибутків, росту чисельності населення тощо;

урахування ризику в розрахунках техніко-економічних показників.

Наявність на перший погляд допустимої вартісної інформації не є обов'язковою умовою її використання при розробці кошторисної документації. Інформацію з любого джерела необхідно якісно оцінити з позицій можливості використання для розробки конкретного документу. Це має велике значення при використанні економічної інформації на яку впливають такі фактори, як рівень цін, питомий вплив окремих витрат, час, місцеві умови, наявність ринкової інфраструктури, транспортна складова в ціні реалізації тощо. Тільки після всебічної оцінки вихідної інформації може бути забезпечена висока вірогідність розрахунків економічних показників та ризику інвестиційних вкладень. Якщо потрібна для розрахунків інформація не відповідає за окремими ознаками, то слід внести відповідні корективи до вихідних даних, на базі яких створена вартісна інформація.

З виконаного нами дослідження витікає, що сучасна інформаційно-методична система не забезпечує якісну підготовку інвесторської кошторисної документації. Для її удосконалення потрібна розробка і постійне оновлення укрупнених кошторисних нормативів на будівлі і споруди в цілому, окремі їх частини та конструкції, а також своєчасне оновлення поточних одиничних розцінок до ресурсних елементних кошторисних норм на окремі види будівельно-монтажних робіт. Треба також звернути увагу на необхідність розробки методичних рекомендацій щодо регламентації порядку використання техніко-економічної інформації, створеної в різні часи для підготовки кошторисної документації на різних стадіях інвестиційного циклу.

1. Куденко Н.Е. Развитие ценообразования в строительстве Украины в рыночных условиях // Вісник Слав'янського університету. Серія "Економічні науки". Т. VII. №1. – Харків, 2004. – С.31-35

2. Куденко М.Ю., Жуков П.П. Особливості підготовки інвесторської кошторисної документації в сучасних умовах // Коммунальное хозяйство городов: Науч.-техн. сб. Вып.56. Серія: Економічні науки. – К.: Техніка, 2004. – С.126-131.

3. Корінев В.Л. Цінова політика підприємства. – К., 2001. – 257 с.

4. Литвиненко Я.В. Сучасна політика ціноутворення: Навч. посібник. – К.: МАУП, 2001. – 149 с

5. Тормоса Ю.С. Ціни та цінова політика: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2001. – 122 с.

6. Порядок визначення вартості будівництва, яке здійснюється на території України. – К.: Держбуд України, 1997. – 387 с.

7. Правила визначення вартості будівництва: Збірник офіційних документів та роз'яснень // Ціноутворення в будівництві. – 2002. – №5. – 235 с.

8. Реформування ціноутворення та взаємовідносини у будівництві. – К.: НВФ "Інпроект", 2000. – 432 с.

9. Економіка будівництва: Навч. посібник / За ред. О.С.Іванілова. – Харків: Вища школа, 2001. – 584 с.

Отримано 21.09.2004